



Terugblik: 23-10-2017

Dominee Steven Fuite
Voorzitter Verenigde Protestantse Kerk België (VPKB)

De betekenis van de 16e-eeuwse Reformatie vandaag

Onder deze titel bracht Ds. Steven Fuite, voorzitter van de Verenigde Protestantse Kerk van België een indrukwekkende getuigenis . Hij schetste eerst de structuur van de VPKB, 180 jaar oud, als een volledig democratische beleidsstructuur waar iedereen op elk niveau in zijn functie of taak verkozen is. Zonder centraal leergezag . Het protestantisme is én hopeloos én hoopvol verdeeld, zei hij, en kent een inherente grote diversiteit op elk niveau, ook in de VPKB. Protestant is geen beschermde titel, iedereen die zich niet thuis voelt in R.-Katholieke Kerk of de Orthodoxe Kerk kan zich protestant noemen . De VPKB is in België een minderheidskerk 3% van de bevolking behoort tot de protestant-evangelische eredienst, en 1/3 daarvan behoort tot de VPKB ttz. 1% van de Belgische bevolking .

Overall in Europa staan traditionele historische kerken onder druk , dit geldt ook voor de in de 16^{de} -eeuwse Reformatie verankerde kerken. De vraag naar de relevantie van het christelijk geloof klinkt steeds sterker op het publieke vlak. Dit leidt tot een continu rouwproces, en roept schuldgevoelens op : 'Wat doen we verkeerd ? Ligt het aan mij ? 'De Heer vraagt nochtans dat wij bevrijde mensen zouden zijn die vanuit de reformatie weer de bevrijdende boodschap van het evangelie present stellen vandaag . Het durven over een andere boeg gooien , met evangelische moed, dat is her-vorming.

Steven Fuite heeft het er moeilijk mee dat men 500 jaar Reformatie viert. Geen enkel reformator zou daarmee gelukkig zijn . Ook al is hij fier , op een gezonde wijze, protestant te zijn, het was niet de bedoeling een kerk te bouwen naast de andere , maar de Kerk te her-vormen. Elk jaar op 31 oktober, de dag waarop Luther zijn 95 stellingen op de slotkapen van Wittenberg aanbracht, vieren we Hervormingsdag. Het gaat niet om een schisma of scheiding en niet om de geboortedatum van het protestantisme., maar om een her-vorming al vijf eeuwen lang nu. Achter en onder het bestaan van een protestant ligt een stuk verdriet, moet er een grote honger en pijn en een groot verlangen naar één Kerk zitten. Refo 2017 is een jaar van indirecte vreugde, van fierheid omwille van het evangelie dat weer onder het stof werd gehaald. En dat doen we oecumenisch.

De vooronderstelling van protestanten is die van elke christelijke kerk: 'God' die tot ons spreekt in de H. Schrift (voor de protestanten consequent : sola scriptura). Structuren, kerkvormen,

gewoonten, dogma's zijn niet noodzakelijk gezaghebbend. Er is geen centraal leergezag, geen heilige kerkstructuur, alles is democratisch. Ieder mens leest de heilige Schrift in eigen leven en eigen verantwoordelijkheid. Alleen jij bent in een unieke onvergelykbare positie. Kerk-zijn betekent elkaar omgeven, door discussie en debat verrijken, zodat ieder zijn eigen conclusie kan trekken, verschillend van een ander. Zo is de VPKB een mooie, eigentijdse kerk, met even waardigheid van man en vrouw en homoseksualiteit die geen beletsel is voor het predikantenambt. Altijd op zoek, en onderling verschillend. Maar ook wijs om uit het verleden te leren. Geloven is een levende zaak. Niemand is onfeilbaar behalve God. De protestantse wereld is principieel een bont geheel. In plaats van de verloren eenheid te betreuren, bejubelen we de gewonnen diversiteit

De 16^{de} eeuwse Reformatie betekende een enorme stimulans voor de emancipatie van de mens als ego. Het heilig Roomse Rijk viel uit elkaar. Er was een scheuring in de Kerk. Parallel werd de mens in vrijheid gezet, als individu, met zelfverantwoordelijkheid en vrijheid van meningsuiting en gewetensvrijheid. Het accent werd verlegd van de gemeenschap naar het individu. Dit gebeurde niet toevallig in een tijd van herbronning, van re-naissance, een terugkeer naar de bron. Terug dus ook naar de Schrift (sola scriptura). Het protestantisme werd de rationele modaliteit van het christendom, een verschuiving van het voelen naar het denken, van mysterie naar theorie/nadenken, van rite naar het woord, van een zich buigen voor de waarheid naar een gezamenlijk discussiëren. Tot een open debat, waar men leeft van de tegenspraak. De reformatie heeft een westerse oorsprong, het is gegroeid als opponent binnen het Westers christendom.

Bevrijd van een theïstisch Godsbeeld. Van een God die almachtig, alwetend, een eeuwig opperwezen is. En God die alles ziet en overziet en alles in de hand heeft. Een uiterst vaag verhaal waarvan men zich afkeerde. Want is hij ook niet die' zeer laag neerziet, de geringe opricht uit het en de arme omhoog heft uit het slijk, begaan met weduwe en wees, vertrapten en kanslozen'? Hij is te vinden in de lijdende dienaar des Heren, in de mens, verraden, verloochend, gemarteld, vermoord. Voor Steven Fuite is God de principieel onbekende, verhalenderwijze te ontmoeten, in een voortdurende zoektocht. Daarom is Fuite ook wars van iedere christelijke cultuur, die een groot verhaal (eenheidsverhaal) wil zijn, soms met gewelddadige trekken tot gevolg. Ooit de 'extra ecclesia nulla salus, geen heil buiten de Kerk, en slechts één waarheid, in de kleinste details gebetonneerd. Het christendom, nochtans in grote verscheidenheid tot stand gekomen, installeerde zich in onze streken met grote uniformiteit en één doctrine. Uniformisatie is gevaarlijk en draagt de inquisitie in zich. Hoevelen zijn niet vervolgd, uitgestoten, verbrand? Tot vandaag toe, m.n. onder evangelicals en orthodoxe fundamentalistische protestantse stromingen.

Die behoefte aan een gebetonneerde waarheid komt voort uit angst. Waardoor de kerk een op zichzelf gekeerde organisatie wordt, enkel bekommerd om het voortbestaan. Alles wat niet tot het éne ware geloof kon worden herleid, werd verketterd en gekruisigd en op de bandstapel gezet.

De grootse verworvenheid van de reformatie is de openheid. De eenheid van de christenen zit in het besef dat verschillen inherent deel uitmaken van de eenheid. Dat is essentieel. We hebben er behoefte aan te worden tegengesproken. Ook de Heilige Schrift is niet tot één verhaal te herleiden. Het is eerder een bibliotheek dan één boek.

Wie op zoek gaat naar God wordt verwezen naar talrijke en zeer diverse verhalen. Als christen speelt het verhaal van 'Jezus' voor mij een hoofdrol. In hem en door hem heeft God zich op een unieke wijze gemeld. Dat heeft grote gevolgen voor mijn 'Godsbeeld'. Godsbegrippen zullen uit de hoge hemel moeten neerdalen. Gods macht zit voor Fuite in zijn vermogen zich het lot van de anderen aan te trekken, zich prijs te geven. God ter sprake brengen impliceert

de droom van beheersbaarheid en de maakbaarheid van het leven definitief los te laten. Die God komt ter sprake in kleine verhalen, in zeer verscheiden geschiedenissen. Niet in een gesloten denksysteem.

Er zijn drie terreinen waarop de VPKB een bijdrage móet leveren in de samenleving.

Vooreerst door het promoten van een gemeenschappelijk project. Overal stellen we een '*repli identitaire*' vast, uit angst, in Europa en over de plas. En zoals vaak, kijkt men dan achterom. Er zijn vele soorten Brexits. Een kleine Kerk moet daar het verhaal brengen dat het geheim dat we God noemen, het geheim van het leven, (in de bijbel: land van belofte, het koninkrijk van God) altijd in de toekomst moet gezocht worden.

Ten tweede dient de VPKB er zich van bewust te zijn dat niet alleen de fascinatie voor Christus ons verbindt, maar ook de ruimte die ons dat biedt. Ieder mens, ook de ander in zijn anders zijn, is welkom bij God. De Kerk dient helend voorop te gaan in het overwinnen van de angst voor de andere. Openheid, samen met andersdenkenden. In het voetspoor van Jezus, die de knecht werd van allen en zichzelf wegschonk.

Ten derde. De VPKB is een verenigde kerk waarin toch nogal uiteenlopende opvattingen aanwezig zijn. Niettemin heeft de synodevergadering reeds in 2007 beslist dat over een relatie tussen twee mensen van hetzelfde geslacht een huwelijkszegen kan gegeven worden en later dat homoseksualiteit geen beletsel is voor het predikantenambt. Heel wat christelijke Kerken buiten de VPKB nemen een meer conservatieve houding aan. De VPKB staat hierin wat alleen. De administratieve koepel waarin de VPKB van overheidswege met de Federale synode van evangelische christenen (meer conservatiever) werd opgenomen, maakt het wat complexer. Maar de VPKB is wat ze is, er is links en rechts, orthodox-protestantisme en zeer liberaal. Ook in de lokale gemeenten zijn alle tinten aanwezig.

Tenslotte wenste Fuite iets persoonlijks te vertellen met betrekking tot Luthers kerstlied '*Vom Himmel hoch da kommt Ich her*' dat Luther schreef voor zijn kinderen. Het allerlaatste vers is zo teder:

<i>Ach mein herzliebes Jezulein</i>	<i>Ach, mijn harteliefst kindje Jezus</i>
<i>Macht dir ein reinsaft Bettelein</i>	<i>maak je een schoon warm bedje</i>
<i>Zu ruhen in mein Herzens Schrein</i>	<i>om te rusten in de schrijn van mijn hart</i>
<i>Dass ich nimmer vergesse dein .</i>	<i>opdat ik je nooit vergeete.</i>

Dit couplet werd door Bach opgenomen in zijn cantate BWV 248 die, jubelend zelfzeker, met paukslagen opent: "Jauchzet, frohlocket, auf, preiset die Tage". Ontroerend.

Fuite heeft in zijn protestantse spiritualiteit veel dierbare beelden van God kwijt geraakt. Want God is niet representeerbaar, Hij ontsnapt ons steeds. Dat maakt Hem tot een subversieve kracht. In onze postmoderne tijd. Halsstarrig op zoek gaan naar sporen van deze God in de kleine geschiedenissen die in de bijbel geboekstaafd staan en die beslist interfereren met onze en andere geschiedenissen, hoort bij zijn spiritualiteit. Concreet:

1. Door altijd eerst en principieel geïnteresseerd te zijn door wat een ander in een evangelietekst ziet.
2. Door zelf teksten te schrijven waarin ik me spiegel aan de Heilige Schrift.
3. door eerder mens te zijn dan gelovige
4. door mijzelf tot openheid te blijven bewegen
5. Door een groot vertrouwen in God. Ik hoef de andere niet te bekeren.
6. Door in verzet te komen vanuit het HS- visioen van gerechtigheid en vrede.
7. Door zich niet af te vragen of er eeuwig leven is, maar met een diep geloof dat God ons niet loslaat.

8. Door mystieke trekjes te koesteren , niet als een éénwording met God . maar door oude bijbelteksten op mezelf te betrekken. Zoals Bach in zijn Mattheuspassie zelf aansluit bij de personen die Jezus begraven : *'Ich will Jesus selbst begraben* 'Ik wil bij Jezus kribbe zijn, ik wil zelfs Jezus' kribbe zijn' . Niet veilig aan de kant blijven, maar zichzelf geven.
9. Ik heb ingezien dat er in de H. Schrift geen eenduidigheid is, geen beslissende betekenis. Wat de tekst van de Schrift heilig maakt is dat hij onuitputtelijk is, hij verwijst ons naar een laatste Woord dat wij niet kunnen uitspreken .

(Etienne Quintiens, ondervoorzitter Christen Forum Limburg)